

Skjøtselsplan for Gaarevollen/ Fremmervollen slåttemark, Ledalen LVO, Holtålen kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Tittel: Skjøtselsplan for Gaarevollen/Fremmervollen slåttemark, Ledalen LVO, Holtålen kommune, Trøndelag fylke

Forfatter(e): Sara Margrete Gilberg Nyjordet

Dato: 05.01.2026

Rapportnummer.: MFU rapport 2026-1

Prosjektnummer: 2770 hos MFU

Saksnummer.: 2024/7549 hos oppdragsgiver

ISBN: 978-82-345-0831-8

ISSN: -

Antall sider: 34

Antall vedlegg: 2

Oppdragsgiver: Nasjonalparkstyret i Forollhogna

Kontaktperson: Eli Grete Nisja

Sammendrag:

Naturtypen slåttemark er kritisk trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Nasjonalparkstyret for Forollhogna fikk Miljøfaglig Utredning i 2025 i oppdrag å utforme skjøtselsplanen for slåttemark på Gaarevollen/Fremmervollen i Holtålen kommune.

Gaarevollen/Fremmervollen ligger innenfor Ledalen landskapsvernområde og er dermed omfattet av verneforskrifta for landskapsvernområdet. I forbindelse med utarbeiding av skjøtselsplanen ble det sommeren 2025 gjennomført ei kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks, samt kartlegging av arter på setervollen. Det ble registrert én lokalitet med naturtypen slåttemark, denne har et areal på 12,3 daa og oppnådde høy lokalitetskvalitet.

Underveis i arbeidet med skjøtselsplanen har det vært kommunikasjon med Eli Grete Nisja hos Nasjonalparkstyret for Forollhogna og med Terje Rognes som driver den praktiske skjøtselen. I skjøtselsplanen er det satt mål for slåttemarka og beskrevet tiltak som kan gjennomføres for å nå disse målene.

Fylke: Trøndelag

Kommune: Holtålen

Sted/lokalitet: Gaarevollen/Fremmervollen

Gård/bruk: Setervoll i Ledalen landskapsvernområde. Gnr./bnr.: 304/1 (Haltdalen Søndre statsallmenning) og 304/1/39.

Godkjent	Skjøtselsplanen er utformet av
[Tekst]	Sara Margrete Gilberg Nyjordet
_____	_____
Navn	Navn

Forord

Denne skjøtselsplanen for slåttemarkslokaliteten Gaarevollen/Fremmervollen i Holtålen kommune er utført på oppdrag for Nasjonalparkstyret i Forollhogna. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneier og driver.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler:

Kapittel 1 gir en generell beskrivelse av slåttemark i Midt-Norge og er utarbeidet av Norsk institutt for bioøkonomi.

Kapittel 2 omtaler naturgrunnlaget og dagens drift i området skjøtselsplanen gjelder for, og beskriver hvilke restaurerings- og skjøtselstiltak som anbefales gjennomført i lokalitetene planen omfatter. Denne delen utgjør det konkrete planverktøyet for den som skal planlegge og utføre det praktiske arbeidet i lokalitetene.

Veiledningshefte om skjøtsel av slåttemark utarbeidet av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) på oppdrag fra Miljødirektoratet, Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge, også utarbeidet av NIBIO, samt flere kilder oppgitt i litteraturlisten bakerst utgjør støttelitteratur til skjøtselsplanen.

Takk til Terje Rognes (bruksberettiget) for god og nyttig informasjon om brukshistorien til området, arbeidet som er gjennomført så langt, og planer og ønsker for området framover. Takk også til Eli Grete Nisja hos Nasjonalparkstyret for Forollhogna for ryddig og god kommunikasjon gjennom prosjektet.

05.01.2026/Trondheim

Sara Margrete Gilberg Nyjordet

Miljøfaglig Utredning AS

Innhold

Forord	3
1. Slåtteområde i Midt-Norge	5
2. Skjøtselsplan for Gaarevollen/Fremmervollen	8
2.1 Innledning	9
2.2 Hensyn og prioriteringer	11
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	11
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	12
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer.....	13
2.6 Mål for slåtteområda	15
2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)	15
2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig).....	17
2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	20
2.10 Bilder fra lokaliteten(e)	21
Vedlegg A: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase og artsliste for lokaliteten	28
Vedlegg B: Tiltakslogg, grunneiers/drivers notater	31
Litteratur	33

1. Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensettingen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høyde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklokke, engfiol, smalkjempe, kattefot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmure, sølvmure og lodnerublom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rublom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter.

I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna kattefot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølvmure inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklokke, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom, engsoleie, øyentrøst, rødkløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklukke. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av grasen dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svarttopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista.

Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekeblom, enghumleblom, krypsøleie og hanekam.

I slåttemarken nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarker med spredte trær som ble styvet (lauvet) til fôr kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønnebånd og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarker har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkideer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak for slåttemark er omtalt i veilederen [Slåttemark: Veileder for restaurering og skjøtsel](#) (Svalheim et al., 2018). Denne er tilgjengelig ved søk på tittel eller publikasjonsnummer M-1207/2018 under "Publikasjoner" på Miljødirektoratets nettside. Nærmere omtale av ulike plantearter i enger i Midt-Norge finnes i [Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge](#) (Bele & Norderhaug, 2008).

Konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtselsplanen.

2. Skjøtselsplan for Gaarevollen/Fremmervollen

Grunneier: Statskog SF

Ansvar skjøtsel: Nasjonalparkstyret for Forollhogna. Avtale med bruksberettigede Terje Rognes for skjøtsel.

Dato utarbeiding av 1.skjøtselsplan: 05.01.2026

Dato befaring (1.skj.pl.): 13.07.2025

Dato revidering: -

Dato befaring (revidering): -

Kontakt med grunneier/bruker (telefon, befaring, epost mm):

3. juli 2025: Telefonsamtale med Terje Rognes (bruksberettiget) før befaring.

7. november 2025: Telefonsamtale med Terje Rognes om brukshistorien på Gaarevollen/Fremmervollen, arbeidet som er gjennomført så langt og planer for skjøtselen framover.

Første skjøtselsplan utformet av: Sara Margrete Gilberg Nyjordet

Revidert utgave utformet av: -

Firma: Miljøfaglig Utredning AS

UTM sone lokalitet(er): 33 W

Nord: 6976934

Øst: 298608

Gnr./bnr.: 304/1 (Haltdalen Søndre statsallmenning) og 304/1/39

Nåværende areal på skjøtselsplan-/naturbase lokalitet: 12,3 daa

Lokalitetskvalitet¹: Høy kvalitet

Areal (etter eventuelt restaurering): 12,3 daa

Del av verneområde: Ja, Ledalen landskapsvernområde med plantelivsfredning

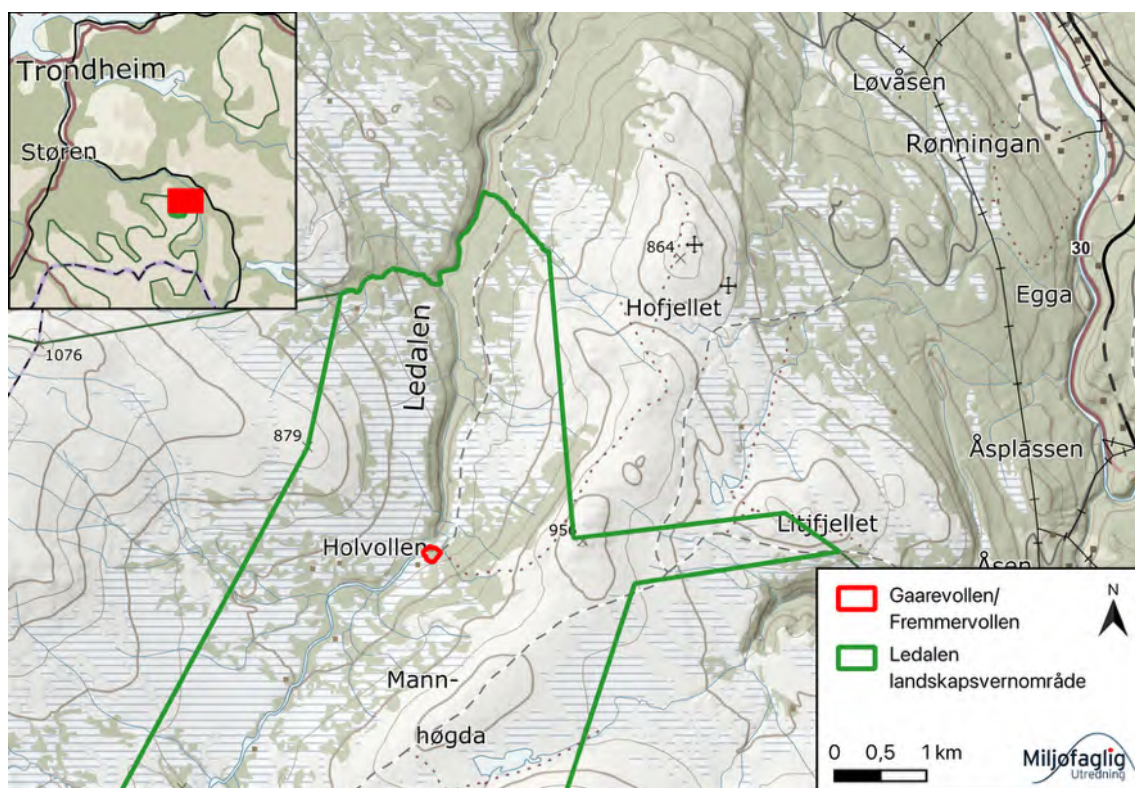
Hvilket vern: Landskapsvernområde

Del av utvalgt kulturlandskap: Nei

¹ Refererer til der naturtypelokaliteten er kartlagt etter [Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging](#)

2.1 Innledning

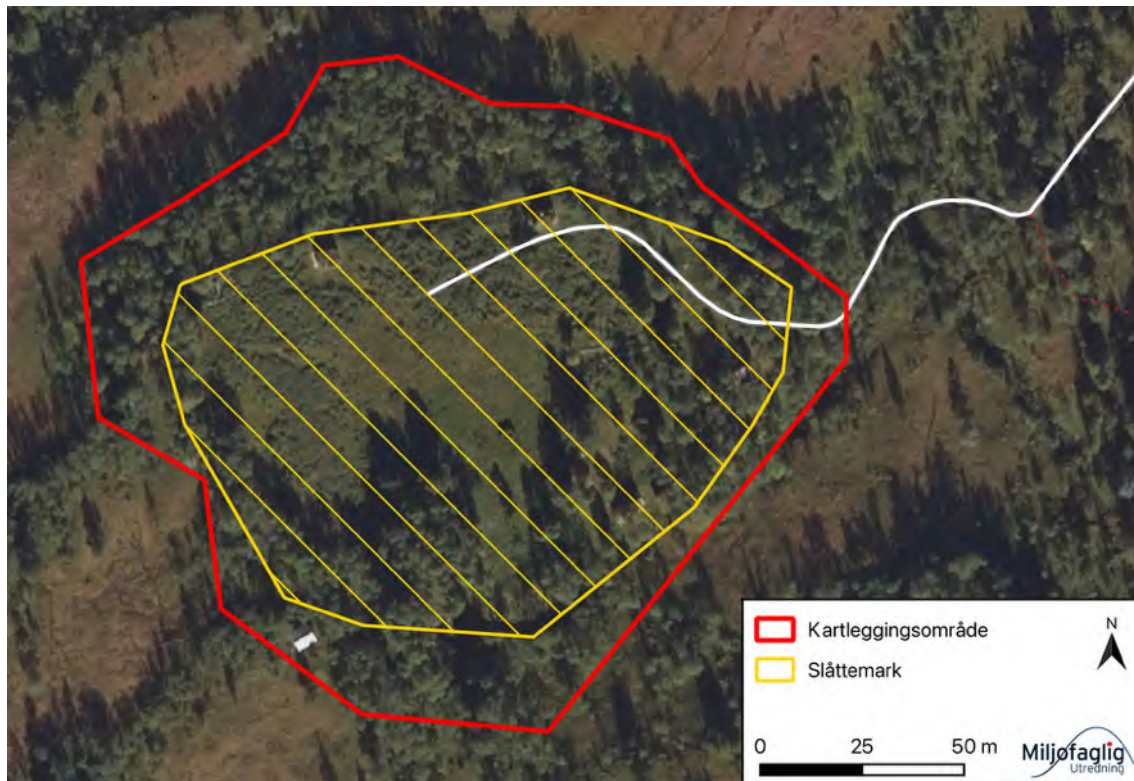
Gaarevollen/Fremmervollen ligger i Ledalen landskapsvernområde med plantelivsfredning (ID VV00000742), innenfor Haltdalen Søndre statsallmenning i Holtålen kommune (Figur 1). Enkleste tilkomst til setervollen er langs ATV-traséen som går innover Ledalen fra parkeringa på Leset i nord, en strekning på ca. 6 km. Gaarevollen/Fremmervollen ligger midtveis i Ledalen LVO, der dalen starter å åpne seg opp og flate ut. Setervollen ligger på ca. 640 meter over havet, i den nordvestvendte dalsida ned mot elva Lea. På selve vollen er terrenget nokså flatt. Gaarevollen/Fremmervollen ligger i nordboreal sone (NB) og i svakt oseanisk seksjon (O1; Miljødirektoratet 2025a). Setervollen ligger i et område med intermediær berggrunn som består av glimmerskifer (NGU 2025a), og over berggrunnen er det et sammenhengende og delvis tykt dekke av morenemateriale (NGU 2025b).

Figur 1. Gaarevollen/Fremmervollen ligger midtveis i Ledalen LVO, i Holtålen kommune. Området som er undersøkt i forbindelse med denne skjøtselsplanen er markert med rød strek, mens Ledalen landskapsvernområde er vist med grønn avgrensing.

I 2025 ble det gjennomført kartlegging av naturtyper og arter på Gaarevollen/Fremmervollen i forbindelse med utarbeiding av denne skjøtselsplanen. Området som ble undersøkt omfatter setervollen og et smalt belte med skog rundt vollen. Det ble registrert én lokalitet med naturtype etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks innenfor undersøkelsesområdet (Figur 2). Lokaliteten er ei slåttemark på 12,3 daa, som er registrert med navnet Gaarevollen/Fremmervollen i Naturbase. Etter NiN-systemet er slåttemarka ei intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4). Naturtypen slåttemark er

vurdert som kritisk trua (CR) på norsk rødliste for naturtyper, både i 2018 og i 2025 (Hovstad mfl. 2018; Artsdatabanken 2025a).

Figur 2. Gaarevollen/Fremmervollen er kartlagt etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks i 2025. Det ble registrert én lokalitet med slåttemark, denne er kalt Gaarevollen/Fremmervollen. ATV-traséen inn til setervollen er vist med hvit strek.

Etter at setervollen hadde grodd igjen over en lengre periode ble det høsten 2022 starta opp arbeid med å åpne opp slåttemarka igjen. Flyfotoet i Figur 2 er fra rett før restaureringsarbeidet starta opp. Sommeren 2025 var store deler av slåttemarka åpen, men vegetasjonen bærer preg av den tidligere gjengroinga. Basert på dette har lokaliteten fått moderat tilstand etter metodikken i Miljødirektoratets kartleggingsinstruks. Lokaliteten har i tillegg stort naturmangfold, og denne kombinasjonen av tilstand og naturmangfold gir høy lokalitetskvalitet.

Det er mest eng-preg, med typiske arter for slåttemark, midt på setervollen og på småflekker ved noen av seterbuene. Det ble ikke funnet noen rødlista planter i slåttemarka, men på laftetømmeret til de eldste buene ble det funnet fire rødlista lavarter.

Slåttemarka på Gaarevollen/Fremmervollen er omkransa av skog og myrområder. Det ligger flere gamle setervoller spredt i Ledalen, men det foregår ikke tradisjonell seterdrift innenfor verneområdet lengre (Miljødirektoratet 2025c). I dag finner man setervollene igjen som stedsnavn på kartet, men det er usikkert hvordan tilstanden til de skjøtselsavhengige naturtypene på disse setervollene er, ettersom de ikke har blitt kartlagt.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Gaarevollen/Fremmervollen ligger innenfor Ledalen landskapsvernområde og all skjøtsel og bruk av setervollen skal derfor være basert på verneforskrifta (Forskrift om Ledalen landskapsvernområde 2001). Alle restaurerings- og skjøtselstiltak skal skje etter avtale med både grunneier (Statskog) og forvaltningsmyndigheten for verneområdet (Nasjonalparkstyret for Forollhogna).

Førsteprioritet for den videre skjøtselen på Gaarevollen/Fremmervollen er å følge opp med årlig slått av området som er rydda. Hvis en ser at det er kapasitet til å slå et større område kan hele den avgrensa lokaliteten bli rydda og fulgt opp videre med slått.

Det er et ønske fra de bruksberettigede på setervollen om å kunne ta ut ved fra skogkanten rundt vollen. Det ble ikke funnet spesielle naturverdier knyttet til trærne som vokser her og tynning av kantskogen rundt setervollen vil bare være positivt for slåttemarka da det blir åpnere og lysere, og man unngår at skogen over tid kryper inn på enga.

Det ble til sammen funnet fire rødlista lavarter på tømmeret til flere av de gamle laftebygningene som står på setervollen. Dersom det på noe tidspunkt blir aktuelt å restaurere noen av disse bygningene, anbefales det ut fra naturfaglige hensyn at det heller bygges nye buer et sted i nærheten, slik at de gamle laftestokkene får stå og råtne ned i fred. Dette vil sikre levestedet for disse rødlista lavartene som er knyttet til tørr, død ved av gammel furu, i lang tid framover. Dersom eventuelle nye bygninger likevel bygges opp på samme sted, vil det være et alternativ å legge opp tømmeret fra de gamle bygningene et sted i nærheten. Tømmeret bør i tilfelle legges opp på en måte som etterligner måten det står på nå, altså hindre at alt ligger direkte ned på bakken og trekker fukt, og samtidig la det ligge en plass med grei solinnstråling som holder tømmeret tørt.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Nasjonalparkstyret for Forollhogna har oppsummert bruken av Fremmervollen/Gaarevollen med tidligere setring og dagens beitebruk i et notat:

«Ledalen har fra gammelt av vært en aktiv seterdal med tradisjonell seterdrift med melkeproduksjon og vært av stor betydning for gårdene i Haltdalen. I dag er det ingen tradisjonell seterdrift i Ledalen, men dalen brukes til utmarksbeite.

På Fremmervollen har det vært flere setrer og det kan se ut som om vollen har vært i felles bruk (?). Etter at den tradisjonelle seterbruken opphørte på tidlig 1950-tallet (?), har seterfjøsene forfalt. Seterbuene er blitt tatt vare på og vedlikeholdt/ombygget og brukes i dag i forbindelse med tilsyn av beitedyr og jakt.

Det er pr. i dag en bruker med sauebesetning som bruker Fremmervollen og har beiteslipp, tilsyn og sanking her. Det er også en sankertrø for sau.

Opphør av setring og avtakende beite- og slåttebruk har ført til en gjengroing med løvskogoppslag av setervollen på Fremmervollen/Gaarevollen, og etter hvert ble småskogen nesten ugjennomtrengelig.

Beitebrukeren henvendt seg til nasjonalparkforvalter om utfordringene og kom med et stort ønske om at setervollen kan ryddes og skjøttes slik at området igjen blir åpnet. Det hadde dessverre vært en misforståelse om at det ikke var tillatt å rydde vegetasjon innenfor landskapsvernområdet, og dermed har setervollen gradvis blitt mer og mer gjengrodd.»
(Nasjonalparkstyret for Forollhogna, 2024).

Det ble satt i gang et arbeid med restaurering av setervollen i 2022, og på høsten samme år ble det gjennomført et omfattende arbeid med rydding av lauvoppslag på store deler av setervollen. Etter dette er det starta opp arbeid med å slå området som ble rydda. I 2025 ble området slått i august. Det går sau på utmarksbeite i området, men det er ikke lagt opp til noe mer intensivt beite av setervollen ut over dette.

Figur 3. Flyfoto fra Gaarevollen/Fremmervollen fra 1955 (t.v.) og 2022 (t.h.), med slåtteområdeslokaliseringen inntegnet med gul strek. Fotoet fra 2022 er tatt i september, og er dermed fra før ryddinga ble starta opp. Skjermbilder fra NiNWeb (Miljødirektoratet, 2025a).

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Restaureringsarbeidet som ble starta opp høsten 2022 har fungert godt og lauvoppslaget på setervollen er betydelig redusert (Figur 7-10). Det har blitt brukt ryddesag til å få ned lauvoppslaget og hogstavfallet har blitt brent. Terje Rognes forteller at det nå trengs rundt tre dagsverk for å få slått setervollen, inkludert frakt av utstyr. Utstyr blir frakta inn vegen fra Leset med ATV, dette fungerer godt. Til slått er det brukt tohjulsstraktor med kniv på krattknuser/beitepusser. Rognes mener august er et godt tidspunkt for slått, eventuelt

seint i juli. Etter slåttten har gresset fått ligge dersom det er lite, men om det har vært mye har det blitt raka sammen.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Under kartlegginga på Gaarevollen/Fremmervollen i 2025 ble det registrert 32 forskjellige arter av karplanter i slåttemarka, i tillegg til enkelte lav og moser. Fullstendig artsliste for setervollen finnes i Vedlegg A. En del av artene som er registrert i slåttemarka er skogsarter, men slåttemarka har også flere arter som er karakteristiske for naturtypen. Det er områdene i midten av lokaliteten, samt småflekke ved noen av seterbuene, som har mest intakt slåttemarksvegetasjon. Altså områdene som var mest åpne i perioden slåttemarka grodde igjen.

De mest typiske eng-artene som vokser her er blåklokke, harerug, småengkall, finnskjegg og engkransmose (Figur 4). I seterområder opp mot fjellet er det flere fjellarter som kryper ned under tregrensa og inngår i engsamfunnet på setervollene, her ble det registrert fjellgulaks, fjelltimotei og fjellmarikåpe av slike såkalte seterarter. Det ble også registrert enkelte arter som vokser i eng, men også andre plasser, med sauesvingel og kornstarr, og noen arter som vokser i eng, men som gjerne tåler en del oppgjødsling, som føllblom, hvitkløver og ryllik.

Figur 4. Der slåttemarka er mest intakt har den et nokså lavvokst feltsjikt med typiske arter for naturtypen. På bildet t.v. ser en blåklokke, harerug, ryllik, føllblom og fjellgulaks, t.h. er et nærbilde av småengkall.

Ettersom setervollen har grodd igjen i en del år før det vart starta opp restaurering høsten 2022 har det kommet inn en del skogsarter, særlig i ytterkantene av slåttemarka. Dette er

arter som blåbær, krekling, tyttebær, stormarimjelle, skogstjerne og maiblom. I tillegg er det en del oppslag av bjørk, men dette har blitt betydelig redusert sammenligna med bilder fra før restaureringa starta (Figur 9). I områdene der bjørkekrattet har vært tettest er enga fremdeles svært artsfattig, i hovedsak dominert av graset smyle.

Basert på de observerte engartene har slåttemarka på sikt trolig et potensiale for beitemarksopp, i de delene som ikke har vært helt gjengrodd med bjørk. Beitemarksopp bør derfor kartlegges ved revisjon av skjøtselsplanen. Området virker ikke å ha særlig stort potensiale for sjeldne eller trua arter av insekter, men god tilrettelegging for artsgruppa vil uansett øke mangfoldet og mengden.

Det står flere gamle tømmerbygninger i ytterkant av setervollen og på flere av disse ble det funnet rødlista lavarter. Det ble til sammen funnet fire arter rødlista lav: gråsobeger (VU; Figur 5), gjerdesotbeger (NT), kelolav (NT) og druelav (NT). Alle artene er knyttet til død ved, særlig av furu, og alle ble funnet på laftetømmer av furu her. Det er potensiale for flere rødlista lavarter knytta til død furuved enn de som ble registrert under kartlegginga i 2025.

Figur 5. Gråsobeger (VU) er en knappenålslav med grått tallus og skålforma fruktlegemer med hvitt belegg langs kanten (t.v.). Som andre sotbeger-arter har den svart sporepulver som gir merker hvis man trykker fingeren mot fruktlegemene (t.h.).

Skogen rundt slåttemarka er dominert av bjørk med innslag av enkelte yngre grantrær, og det ble ikke funnet rødlista arter på noen av trærne her. Feltsjiktet har typiske skogsarter som blåbær, skrubbær, gullris, stormarimjelle, fugletelg og hengeving.

2.6 Mål for slåttemarka

Hovedmål for lokaliteten:

Restaurere og holde i hevd arealer med tradisjonell slåttemark. Opprettholde og forsterke slåttemarkstruktur og artsmangfold knyttet til naturtypen, samt redusere gjengroing og eventuelle problemarter.

Eventuelle spesifikke mål for delområder

- Opprettholde skjøtselen av arealet som allerede er rydda og gjenåpna.
- Rydde og starte opp skjøtsel på hele areal med kartlagt slåttemark.
- Holde kantsonene rundt slåttemarka åpne slik at man unngår skyggeeffekter inn i enga og for å unngå at skogen trekker innover på slåttemarka.
- Tynne ut i beltet med bjørkeskog rundt setervollen, for å få en glissen kantskog som slipper inn lys på slåttemarka.

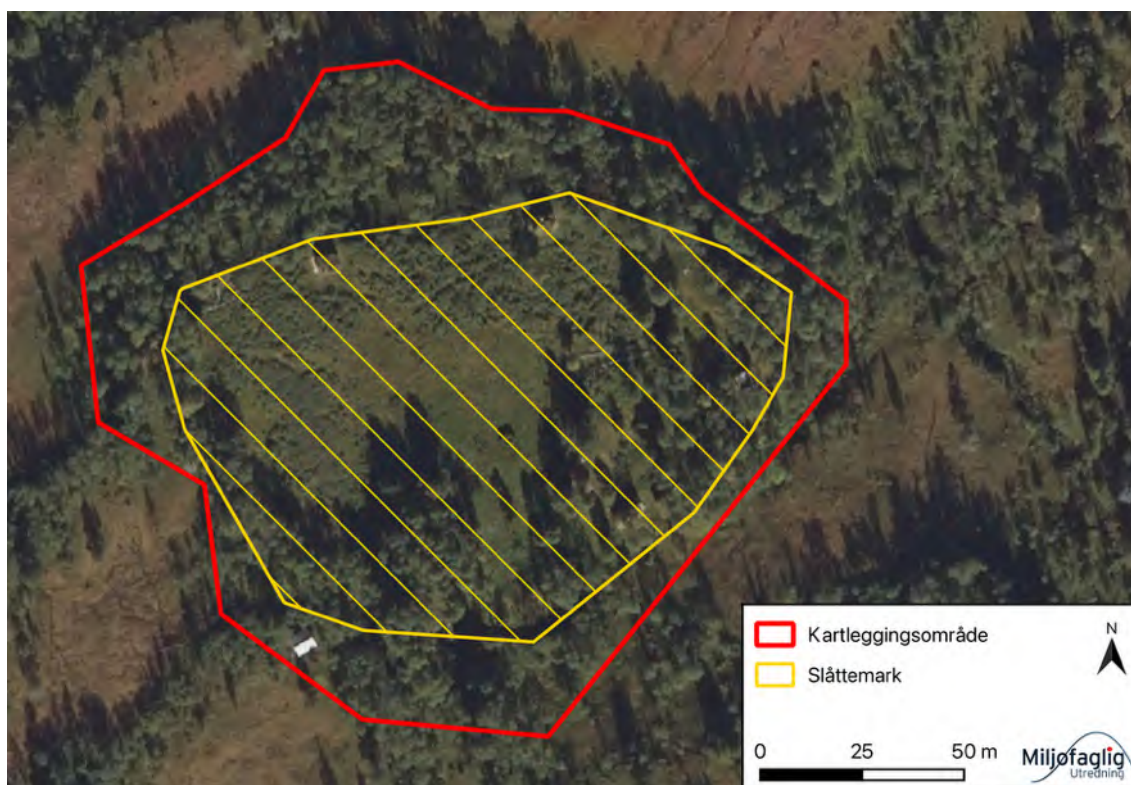
Tilstandsmål for enkelte av artene

- Forekomsten av arter knyttet til slåttemark skal opprettholdes, og helst bør mangfoldet av engarter og utbredelsen av dem øke.
- Forekomsten av skogsarter og andre gjengroingsarter skal reduseres.
- Lauvoppslag i slåttemarka skal holdes nede så det ikke blir et problem for slåtten.
- Levestedene til de rødlista lavartene som ble registrert på gammelt laftetømmer bør tas vare på.

2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

Restaureringstiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKU)
Fortsette gjenåpninga av slåttemarka med rydding av trær, busker og kratt. Hele arealet innenfor den gule avgrensinga i Figur 6 kan gjenåpnes. Dette tilsvarer arealet som var åpent på det eldste flyfotoet (1955), der seterbuene står i ytterkantene og alt arealet innenfor disse er åpent (Figur 3). Hogst av trær må følges opp med regelmessig, årlig skjøtsel framover. Hogst uten at dette skjer, vil tvertimot kunne være skadelig for naturverdiene.	Ved kapasitet, <u>etter</u> at det er sørga for god oppfølging med skjøtsel av allerede rydda areal	I ytterkantene av arealet som allerede er åpna, særlig i sør. Innenfor gul avgrensing	

Restaureringstiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKU)
Restaureringa innebærer hogging av trær og rydding av busker og kratt. Kutt stubber lavt slik at arealet enkelt kan slås seinere. Alle store trær bør ikke hogges ut samtidig, men noen av dem kan få stå i en midlertidig periode og kvistes opp for å slippe mer lys til. Alt hogstavfallet må fjernes fra slåttemarka for å unngå oppgjødsling når det brytes ned, samt skape problemer for fremtidig skjøtsel. Det kan også brennes, dette bør i tilfelle gjøres på sein vinteren eller tidlig på våren, mens det enda er frost i bakken, og helst på samme sted hvert år, for å spare enga.		i kartet i Figur 6.	

Figur 6. Kartet viser naturtypelokaliteten med slåttemark med gul avgrensing og skravur. Den røde avgrensinga viser området som ble kartlagt i 2025, og området mellom gul og rød strek er beltet med skog som det vises til i enkelte av målene og tiltakene.

2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.8.1 Slått

Slåttetiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/uke)
Fortsette med slått av arealer som er rydda: Årlig slått av åpne og eventuelt framtidig nyrydda slåtteområdesarealer. Slåtten gjøres etter at plantene har fått satt frø, gjerne rundt august. Dersom en ser at det er en merkbar og betydelig nedgang i biomassen som slås og høstes kan slåtten gjøres annenhvert år, men biologisk sett vil det da være enda bedre om bare halvparten av arealet blir slått hvert år. Graset bør helst få tørke på bakken og deretter rakes sammen og fraktes bort fra slåtteområdene. Om det ikke er mulighet for bakketørking er det viktigste at graset blir samla sammen og fjerna fra slåtteområdene. Graset kan legges opp utenfor slåtteområdene, og da er det viktig å finne ei plassering som ikke gir avrenning inn på enga, fordi dette gir en uønska oppgjødslingseffekt på slåtteområdene. Etter noen år (ca. 3-5) med årlig slått kan en starte å sette igjen enkelte mindre partier som ikke blir slått og får stå til neste år, av hensyn til insektlivet. Det bør være nye områder som settes av hvert år.	Gjennomføres årlig	Alt rydda og åpent areal innenfor den gule avgrensinga i Figur 6.	

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting.
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av hvor bratt det er. Kantklipper med sene/tråd kan også benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.

- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se mer om dette i veilederen for restaurering og skjøtsel).

2.8.2 Beiting

Beitetiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKU)
Utmarksbeite med sau i området bør fortsette. Beiting er positivt for slåttemarka, og det er også mulig å ha dyr på mer intensivt beite vår og høst, enten med inngjerding eller gps-gjerde (f.eks. nofence). En må i tilfelle helt unngå tunge dyr (som enkelte kjøttferaser) som medfører tråkkskader, og det må ikke gis tilleggsfôr. Det har mest sannsynlig stått en saltstein i slåttemarka tidligere (Figur 16). Dette fører til at sauene trækker svært mye på et lite parti og ødelegger feltsjiktet. Samtidig kan det bli lokal oppgjødsling av enga. Saltsteiner bør derfor plasseres noen ti-meter fra slåttemark og aldri ute i selve enga.	Årlig	Hele setervollen	

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåttan seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen først.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer) bør ikke vårbeites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Fulldyrka kulturenger med isådde grovfôrfrøblandinger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av foredda fôrplanter inn i slåttemarka.

2.8.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

Tiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/uke)
Holde kantsonene åpne: Når hele slåttemarksarealet er rydda og ferdig restaurert bør kantsonene rundt den åpne slåttemarka vedlikeholdes med hogst og rydding, for å unngå at man får skyggeeffekter inn på enga og for å unngå at skogen trekker innover på slåttemarka igjen. Kantsonene kan gjerne ha et åpent preg, med spredte eldre trær og minst mulig busker og småtrær. Lysåpne kantsoner kan også fungere som viktige refugier og tilleggsområder for mange insekter.	År om annet, etter at restaurering og gjenåpning er ferdig	Ytterkanten av den gule avgrensinga i kartet i Figur 6	
Tynne ut i beltet med skog rundt setervollen: Hogge trær i skogen som går rundt setervollen for å få en glissen skogkant som slipper lys inn på setervollen og slåttemarka. Skogen er dominert av bjørk med innslag av enkelte yngre grantrær, og det ble ikke funnet rødlista arter på noen av trærne her.	Ved kapasitet	Området mellom gul og rød strek i kartet i Figur 6	
Rydding av oppslag i slåttemarka. Dersom slåttene ikke er tilstrekkelig for å holde nede oppslag av busker og trær i slåttemarka, bør det bli rydda i tillegg. Dette gjøres likt som rydding var restaurering (kap. 2.7). Einerbusker får stå.	Ved behov		
Bevare levestedene til de rødlista lavartene som ble funnet på gammelt laftetømmer: Det ble til sammen sett minst fire rødlista lavarter på tømmeret i flere av de gamle laftebygningene som står på setervollen. Dersom det på noe tidspunkt blir aktuelt å restaurere noen av disse bygningene, anbefales det ut fra naturfaglige hensyn at det heller bygges nye buer et sted i nærheten, slik at de gamle lafestokkene får stå og råtne ned i fred. Dette vil sikre levestedet for disse rødlista lavartene som er knyttet til tørr, død ved av gammel furu, i lang tid framover. Dersom eventuelle nye bygninger likevel bygges opp på samme sted, vil det være et alternativ å	Ved eventuell restaurering av gamle tømmerbygninger	Alle gamle tømmerbygninger på setervollen	

Tiltak (kort beskrivelse, redskapsbruk m.m.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ TID (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKU)
legge opp tømmeret fra de gamle bygningene et sted i nærheten. Tømmeret bør i tilfelle legges opp på en måte som etterligner måten det står på nå, altså hindre at alt ligger direkte ned på bakken og trekker fukt, og samtidig la det ligge en plass med grei solinnstråling som holder tømmeret tørt. Nye bygninger bør settes opp som tømmerhus med furutømmer, og tømmeret bør være ubehandlet for å kunne fungere som nytt habitat for lavartene. Registreringene av disse artene er kartfestet og ligger i Artskart, men det kan ikke utelukkes at artene finnes på flere av buene enn der de ble registrert og at det finnes flere slike rødlistearter som ikke ble påvist nå.			

2.9 Oppfølging av skjøtelsesplanen

Neste revidering/evalueres år:

Ettersom arbeidet med restaurering og skjøtsel av slåtteområdene har starta opp for kun noen år siden kan det skje en del endringer på kort tid, og det anbefales derfor revidering/evaluering av skjøtelsesplanen om 5 år, i 2030.

Behov for ytterligere registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:

Ja:

- Det bør gjøres en revisjon av naturtypekartlegginga når slåtteområdene har blitt regelmessig skjøtta i noen år. Dette bør gi oppdatert skår på tilstand og dermed også lokalitetskvalitet.
- Det bør gjennomføres ytterligere kartlegging av karplanter, samt kartlegging av beitemarksopp etter at det har blitt gjennomført skjøtsel med slått av slåtteområdene i noen år. Lokaliteten har trolig potensiale for beitemarksopp i de delene som ikke har vært helt gjengrodd med bjørk.

Gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert de siste 5 årene:

2022: tilskudd til rydding

2023: tilskudd til innkjøp av slåtteutstyr til bruk på ATV

2024: tilskudd til slått

2025: tilskudd til slått

Person(-er) som har ansvar for å gjennomføre tiltakene i skjøtelsesplanen:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna har ansvaret. De har avtale med bruksberettigede Terje Rognes for skjøtsel. Alle restaurerings- og skjøtselstiltak skal skje etter avtale med både grunneier (Statskog) og forvaltningsmyndigheten for verneområdet (nasjonalparkstyret for Forollhogna).

2.10 Bilder fra lokaliteten(e)

Med mindre annet er oppgitt er bildene er tatt av Sara Margrete Gilberg Nyjordet 13. juli 2025.

Figur 7. I 2025 er slåttemarka åpen etter det omfattende ryddearbeidet som er gjort med restaureringa som starta opp høsten 2022. Det er enkelte spredte einerbusker, men disse bør få stå.

Figur 8. Rundt slåttemarka står det flere seterbuer, og utenfor disse er det et belte med skog.

Figur 9. Bildet er fra juli 2022 og viser området foran den samme bua som vises til venstre i bildet over. Fram til 2022 hadde det vokst opp tett bjørkekratt på setervollen. Foto: Nasjonalparkstyret for Forollhogna, Eli Grete Nisja.

Figur 10. Ryddinga har fungert godt og det som er igjen av lauvoppslag nå er lavt, men har delvis relativt tykke stammer. I områdene der bjørkekrattet har vært tettest er enda fremdeles svært artsfattig, i hovedsak dominert av gras og noe lyng.

Figur 11. Engparti med litt mye dødt strø. Slåtten blir gjort med beitepusser og det blir bare raka dersom det er mye gras. For å unngå at det døde graset gir oppgjødsling og hindrer spiring bør graset alltid bli raka av etter slått. Ideelt sett etter en periode med bakketørring.

Figur 12. I sør og øst er det tresatte områder, der det tidligere har vært åpen eng. Her kan en over tid åpne opp mer, men en trenger ikke å hogge alle trærne. Det viktigste er å slå feltsjiktet, men ved å fjerne trær slipper man til mer lys, noe som er positivt.

Figur 13. På et parti i sør er det allerede starta å tynne ut den tresatte delen av slåttemarka.

Figur 14. Alt hogstavfallet må fjernes fra slåttemarka for å unngå oppgjødsling når det brytes ned. Det kan for eksempel legges opp i skogen, slik som her.

Figur 15. Flere plasser i enga er det rester etter bål. Hogstavfall kan brennes, som et alternativ til å legge det opp i skogen, men da bør samme sted benyttes hver gang, for å spare enga, og helst bør det gjøres utenfor enga.

Figur 16. Her har det mest sannsynlig vært plassert en saltstein tidligere (som har blitt fjernet). Dette fører til at sauene trækker svært mye på et lite parti og ødelegger feltsjiktet. Samtidig kan det bli lokal oppgjødsling av enga. Saltsteiner bør derfor plasseres noen ti-meter fra slåttemark og aldri ute i selve enga.

Figur 17. Beltet med skog rundt slåttemarka er dominert av bjørk med innslag av enkelte yngre grantrær. Det ble ikke funnet spesielle naturverdier i dette skogsbeltet og uttak av trær til ved er derfor uproblematisk. Det vil i tillegg være positivt for slåttemarka da det blir åpnere og lysere, og man unngår at skogen over tid kryper inn på enga. Det kan også være engtilknyttede insekter som setter pris på dette.

Figur 18. Det står flere gamle tømmerbygninger i ytterkant av setervollen og på flere av disse ble det funnet rødlista lavarter. Det ble til sammen funnet fire arter rødlista lav, som alle er knyttet til død ved av furu og/eller gran, og alle ble funnet på laftetømmer av furu her.

Figur 19. Bua som står litt for seg selv sørøst for setervollen er restaurert i 2001. Restaureringen er gjort på en skånsom måte og det vokser fremdeles rødlista lav på tømmeret. De rødlista artene druselav (NT, øverst t.h.), gjerdessotbege (NT, nederst t.h.) og kelolav (NT) ble funnet her.

Vedlegg A: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase og artsliste for lokaliteten

Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Gaarevollen/Fremmervollen ble kartlagt for naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (Miljødirektoratet 2024) sommeren 2025. Det ble kartlagt éi slåttemark på setervollen, og lokalitetsbeskrivelsen for denne er gjengitt under. Informasjon om lokaliteten finnes også i Naturbase (Miljødirektoratet 2025b).

Områdenavn: Gaarevollen/Fremmervollen (NINFP2510196252)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Areal: 12 248 m²

Kartlagt: 13. juli 2025

Lokalitetskvalitet: **Høy kvalitet**

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort basert på at lokaliteten er av stor størrelse (>10.000 m²). Innenfor lokaliteten er det funnet to habitatspesifikke arter: blåklokke og finnskjegg, i tillegg kan nevnes småengkall, harerug og fjellgulaks. Det er også funnet flere rødlista lavarter som alle vokser på tømmeret av de eldste seterhusene som står der: gråsobeger (VU), druelav (NT), kelolav (NT) og gjerdesotbeger (NT). Lokaliteten er kartlagt med én NiN-kartleggingsenhet uten preg av gjødsling.

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til moderat basert på at lokaliteten er vurdert å være i en brakkleggingsfase. Lokaliteten har grodd igjen over en lengre periode, men i 2022 ble det satt i gang tiltak med rydding og etter hvert også slått. Dette gjør at lokaliteten er registrert å være i nokså ekstensiv bruk. Med videre skjøtsel vil lokaliteten kunne klassifiseres som intakt semi-naturlig mark og lokaliteten vil i tilfelle få god tilstand. Tilstanden i lokaliteten er nokså variert, med de sentrale områdene som mest intakte med mest engpreg, i tillegg til småflekker ved noen av buene. Ytterkantene er med gjengrodd. Det er ikke registrert gjødsling eller fremmede arter i lokaliteten. Lokaliteten er avgrensa mot skogsmark i ytterkantane.

Artsliste for lokaliteten

Under følger artsliste for slåtteområda på Gaarevollen/Fremmervollen. Før kartlegginga i 2025 var det kun ei eldre fugleregistrering fra området i Artskart (Artsdatabanken 2025b), men ingen registreringer av karplanter, lav, moser eller sopp. I tabellen under er alle artene som ble registrert i 2025 listet opp, sortert etter artsgruppe. Innenfor hver artsgruppe er artene sortert alfabetisk etter norsk navn, i tillegg er det latinske navnet oppgitt. Det er også en egen kolonne for rødlistekategori etter Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021), der LC = livskraftig, NT = nær trua og VU = sårbar. Det ble funnet flere rødlista lavararter på setervollen, og disse vokser på tømmeret i de gamle seterhusene.

Norsk navn	Latinsk	Rødlistekategori	År registrert
KARPLANTER			
Bjørk	<i>Betula pubescens</i>	LC	2025
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	LC	2025
Blåkløkke	<i>Campanula rotundifolia</i>	LC	2025
Einer	<i>Juniperus communis</i>	LC	2025
Engsoleie	<i>Ranunculus acris subsp. acris</i>	LC	2025
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	LC	2025
Fjellgulaks	<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	LC	2025
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	LC	2025
Fjelltimotei	<i>Phleum alpinum</i>	LC	2025
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	LC	2025
Føllblom	<i>Scorzoneroidea autumnalis</i>	LC	2025
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	LC	2025
Gråstarr	<i>Carex canescens</i>	LC	2025
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	LC	2025
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	LC	2025
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>	LC	2025
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>	LC	2025
Maiblom	<i>Maianthemum bifolium</i>	LC	2025
Matsyre	<i>Rumex acetosa</i>	LC	2025
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>	LC	2025
Myrfiol	<i>Viola palustris</i>	LC	2025
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	LC	2025
Sauesvingel	<i>Festuca ovina</i>	LC	2025
Skogsnelle	<i>Equisetum sylvaticum</i>	LC	2025
Skogstjerne	<i>Lysimachia europaea</i>	LC	2025
Slåttestarr	<i>Carex nigra subsp. nigra</i>	LC	2025
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>	LC	2025
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	LC	2025
Stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>	LC	2025
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa</i>	LC	2025
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>	LC	2025
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	LC	2025
LAV			
Druelav	<i>Hertelidea botryosa</i>	NT	2025
Gjerdessotbeger	<i>Calicium tigillare</i>	NT	2025
Gråssotbeger	<i>Acolium inquinans</i>	VU	2025
Gulgrynnål	<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	LC	2025

Gullringnål	<i>Calicium trabinellum</i>	LC	2025
Kelolav	<i>Ramboldia elabens</i>	NT	2025
Vanlig blodlav	<i>Mycoblastus sanguinarius</i>	LC	2025
MOSER			
Engkransmose	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	LC	2025

Vedlegg B: Tiltakslogg, grunneiers/drivers notater

Her er det plass for grunneier/driver til å føre inn sine egne notater om gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

Areal/ delområde:	Type tiltak (eks slått, rydding, beiting)	Periode (mnd./ dato/uke)	Antall dagsverk / timer	År

Areal/ delområde:	Type tiltak (eks slått, rydding, beiting)	Periode (mnd./ dato/uke)	Antall dagsverk / timer	År

Litteratur

- Artsdatabanken 2025a (26. november). Norsk rødliste for naturtyper 2025. <https://lister.artsdatabanken.no/naturtyper/2025>. Nedlastet 17.12.2025
- Artsdatabanken. 2025b. Artskart. Henta 05.11.2025 fra <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken 2021 (24. november). Norsk rødliste for arter 2021. Hentet 07.11.2025 fra <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisterforarter/2021>.
- Bele, B. & Norderhaug, A. 2008. [Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge](#). Bioforsk FOKUS, 3 2008. 1-121.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2007. [Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold](#). DN-håndbok 13-2007. 340 s.
- Elven, H. & Bjureke, K. 2018. [Pollinatorvennlig skjøtsel av slåtteområde og naturbeitemark](#). Andre utgave. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo. Rapport nr. 77, 80 s.
- Forskrift om Ledalen landskapsvernområde. 2001. Forskrift om verneplan for Forollhogna med tilliggende dalfører, vedlegg 5, vern av Ledalen landskapsvernområde med plantelivsfredning, Holtålen kommune, Sør-Trøndelag. (FOR-2001-12-21-1568). Lovdata. Hentet 17.12.2025 fra <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2001-12-21-1568>
- Hovstad, K. A., Johansen L., Arnesen, A., Svalheim, E. og Velle, L. G. (2018). Slåtteområde, Semi-naturlig. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet 05.11.2025 fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/76>
- Miljødirektoratet. 2025a. NiN-Web. Henta 05.11.2025 fra <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=371c3d37f6b84d519d2ec988e44764fa>
- Miljødirektoratet. 2025b. Naturbase kart. Henta 05.11.2025 fra <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=a3a09afee5c24c459c53a9a9ff0915f1>
- Miljødirektoratet. 2025c. Ledalen landskapsvernområde med plantelivsfredning. Naturbase faktaark. Henta 05.11.2025 fra <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00000742>
- Miljødirektoratet. 2024. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209, versjon 09.04.2024.
- Nasjonalparkstyret for Forollhogna. 2024. Skjøtselstiltak på Gaarevollen/Fremmervollen i Ledalen landskapsvernområde – 2022 – 2024. 5 s.
- NGU. 2025a. Berggrunn - Nasjonal berggrunnsdatabase. Henta 05.11.2025 fra https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. 2025b. Løsmasser – Nasjonal løsmassedatabase. Henta 05.11.2025 fra https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

Svalheim, E., Garnås, I. & Hauge, L. 2018 [Slåttemark: Veileder for restaurering og skjøtsel](#). NIBIO RAPPORT VOL. 4 NR. 151 2018 (Veilederen er tilgjengelig ved søk på tittel eller publikasjonsnummer M-1207/2018 under "Publikasjoner" på Miljødirektoratet sin nettside.)